

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Koskivirta, Anu

Title: Kosmopoliitti Peter von Gerschau (1779-1852) : tuntemattoman historiantekijän henkilökuva

Year: 2022

Version: Published version

Copyright: © Kirjoittaja, 2022

Rights: CC BY 4.0

Rights url: <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Please cite the original version:

Koskivirta, A. (2022). Kosmopoliitti Peter von Gerschau (1779-1852) : tuntemattoman historiantekijän henkilökuva. Pohjolan historiantekijät : tiedeblogi Suomen ja muiden Pohjoismaiden historiografiasta, 10.1.2022.

<https://pohjolanhistoriantekijat.blogspot.com/2022/01/kosmopoliitti-peter-von-gerschau.html>

Pohjolan historiankirjoitus

Tiedeblogi Suomen ja muiden Pohjoismaiden historiografiasta - ISSN 2737-1948 / CC BY

[Etusivu](#)[Blogi & toimituskunta](#)[Kirjoita blogiin!](#)[Historiografista tutkimusta](#)

10.1.2022

Kosmopoliitti Peter von Gerschau (1779–1852) – tuntemattoman historiankirjoittajan henkilökuva

Anu Koskivirta

Suomen sota (1808–1809) ja liittäminen Venäjän keisarikuntaan loivat kansainvälistä ja kotoperäistäkin kysyntää Suomen historiaa käsitteleville kokonaisesityksille. Ennen Suomen omia oppineita teoksen Suomen historiasta ehti julkaista kaksi saksankielistä kirjoittajaa. Näissä näkökulmiltaan vastakkaisissa rekonstruktioissa kävivät historiapoliittista kamppailua Suomen entinen ja uusi valtiollinen kehys, Ruotsi ja Venäjä. Tässä tekstissä keskitytään teoksista myöhemmän ja heikommin tunnetun, *Versuch über die Geschichte des Grossfürstentums Finnlandin* (1821) taustoihin ja tekijän henkilökuvaan.

Venäjän diplomaatin Peter von Gerschaun (1778–1854) kirjoittama *Versuch über die Geschichte des Grossfürstentums Finnland* syntyi vastakirjaksi greifswaldilaisen Ruotsin alamaisen Friedrich Rühsin (1779–1820) teokselle *Finland und seine Bewohner* (1808–1809). Rühs oli valistusajan maailmanhistorioitsija August Ludwig von Schlözerin oppilas, joka saavutti vuonna 1810 tunnustetun aseman Preussin pääkaupunkiin Berliiniin perustetun yliopiston historian professorina. Hänen yleisesityksensä Suomen historiasta levitti saksan-, flaamin- ja ruotsinkielisinä painoksina 1810-luvun Eurooppaan kielteistä käsitystä Venäjän vaikutuksesta Suomen kohtaloihin – menneisyyden ohella myös tulevaisuusodotuksissa.

Peter von Gerschau oli historian harrastaja, joka Rühsistä poiketen oli asunut Suomessa. Häntä motivoi historiaesityksen kirjoittamiseen tarve oikaista Rühsin Venäjään kohdistamia syytöksiä. Teoksellaan von Gerschau halusi tarjota ”perusteellisen ja puolueettoman” esityksen Suomen historiasta. Tosiasiassa Turun akatemian kanslerille, historiaa suosineelle suuriruhtinas Nikolai Pavlovitshille (myöh. Nikolai I) omistettu teos tarkasteli Suomen historiaa Venäjän vallanpitäjien näkökulmasta. Teos edusti Venäjän keisarille lojaalia katsantotapaa, jossa tavoite ja hyvä usko syrjäyttivät välillä kiistattomiakin historiallisia tosiasioita. Historiankirjoituksen historian tutkija Olof Mustelin on tulkinnut von Gerschaun lähestymistavan opportunistiseksi, mutta epäilemättä kyse oli myös Venäjän ajan hallinnolle ominaisesta olojen vakauttamisen tarpeesta.

Pohjolan historiankirjoitus

[Tarkastele profiilia](#)

BLOGIARKISTO

[tammikuuta 2022 \(1\)](#)[joulukuuta 2021 \(1\)](#)[marraskuuta 2021 \(1\)](#)[lokakuuta 2021 \(1\)](#)[syyskuuta 2021 \(1\)](#)[heinäkuuta 2021 \(1\)](#)[kesäkuuta 2021 \(1\)](#)

TUNNISTEET

[1500-luku](#)[1600-luku](#)[1700-luku](#)[1800-luku](#)[1980-luku](#)[aateli](#)[Ahvenkoski](#)[Aleksanteri I](#)[arkistolaitos](#)[baltiansaksalaiset](#)[Eva Österberg](#)[Fredrika Dorotea](#)[henkilöhistoria](#)[Henrik Klaunpoika Horn](#)[historia](#)[historiakuva](#)[historiankirjoitus](#)[historiografia](#)[Horn-suku](#)[isoviha](#)[Juhana-herttua](#)[Kaarlo Blomstedt](#)[kruunu](#)[kulttuurihistoria](#)[Kustaa IV Adolf](#)[Kuurinmaa](#)[maanluovutus](#)[maanomistus](#)[menteliteettien historia](#)

Peter von Gerschaun vuonna 1821 julkaistun teoksen kansilehti. Kuva: Google Books.

Versuch über die Geschichte des Grossfürstentums Finlandia arvosteltiin Suomessa tietämättömyydestä ja aukkojen täyttämisestä mielikuvituksen avulla tutkitun tiedon sijaan. Tämä koski etenkin varhaisromantiikan ajalla suosittua muinaishistoriaa ja suomen kielen etymologioita.

Kritiikistä huolimatta teos oli silti osin merkittävä. Toisin kuin Rühsin teos, von Gerschaun yleisesitys kattoi koko Suomen suuriruhtinaskunnan alueen, myös niin kutsutun Vanhan Suomen eli Kymijoen itäpuoliset alueet, Savonlinnan seudun sekä Viipurin ja Käkisalmen Karjalan, jotka oli liitetty Venäjään jo 1700-luvun alkupuolella. Vaikka von Gerschaun työtä ei lähteiden käyttösä ja lähdekritiikkinsä osalta pidetty tieteellisesti pätevänä teoksena, sen arvo nähtiin kuitenkin venäläisen tutkimuksen – tosin pintapuolisessa – hyödyntämisessä. *Åbo Tidningarissa* julkaistussa arvioissaan pietarinsuomalainen pappi, opettaja ja historioitsija A. J. Hipping liitti teoksen tästä syystä baltiansaksalaisen etnologi-historioitsijan, akateemikko A. C. Lehrbergin (1770–1813) Venäjän historian traditioon; Rühns puolestaan ammensi H. G. Porthanin julkaisuista. Lehrbergiin juontui myös von Gerschaun historian periodijako, jossa ”Suomen ruotsalaisvalloituksen” keskeiseksi taitekohdaksi määritettiin Pähkinäsaaren rauha. Hipping jäi yhä odottamaan suomalaisen kirjoittamaa tasapuolista kokonaisuutensa maansa vaiheista.

Etnologi A. J. Sjögren totesi harmistuneena päiväkirjassaan, ettei von Gerschaun teos ollut yhtään vähempää aseenteellinen kuin Rühsin yleisesitys: hän jäi edelleen kaipaamaan Suomen historiasta ”aitoa ja todellista keskitien näkemystä”. Häntä tuohdutti teoksen taustalla pilkahteleva vakuuttelu Venäjän ikaikaisesta oikeudesta Suomeen. Sjögren piti kirjaa vähäarvoisena ja sen niukkoja uusia näkökulmia vääränlaisina. Tuomion ankaruutta korostaa se, että von Gerschau oli tarjonnut Sjögrenille aktiivisesti apuaan kirjojen ja kirjeiden välityksessä.

Versuch über die Geschichte des Grossfürstentums Finlandin politisoituneista lähihistorian kuvauksista ei Suomessa rohjetta kirjoittaa avoimesti. Upseeritaustainen Peter von Gerschau tulkitsi etenkin sota-aikojen tapahtumia raadollisesti eikä juuri kiinnittänyt huomiota Suomen sisäiseen kehitykseen. Hän tarkasteli Suomea maantieteellisistä lähtökohdista Ruotsin ja Venäjän välisenä pelinappulana, mikä oli Venäjän historiatradition mukaista. Siinä missä Rühns oli kertonut kasakoiden ja kalmukien harjoittamasta kidutuksesta ja veriteoista suuren Pohjan sodan venäläismiehityksen aikana, von Gerschau kuittasi raakuudet sodankäynnin muodoksi ja ymmärrettäväksi keinoksi tukahduttaa siviilien vastarintaa. Hän ei ollut varma siitä, oliko suomalaisia esimerkiksi viety sodan aikana orjiksi Venäjälle, mutta totesi orjuuttamisen voineen olla kaukonäköisen Pietarin rauhoittamispolitiikkaa.

Tunnustamalla Ruotsin ansiot Suomen sivistämisessä teos puhui silti historiallisen sovinnon puolesta. Von Gerschau arvosti Suomen alamaisten uskollisuutta menneille hallitsijoilleen, vaikka sitä kummastelikin, koska kuninkaiden revanssihalu oli johtanut 1700-luvulla yhä uusiin raskaisiin sotiin. Suomen sotaa von Gerschau kuvasi valikoivasti lähes ohittaen

mentaliteettihistoria
 metodologia
 mikrohistoria
 Ruotsi
 Ruotsin valtakunta
 Suomen historia
 Suomen historiankirjoitus
 Suomen suuriruhtinaskunta
 Suomi
 suuri Pohjan sota
 talonpojat
 tilaperimys
 toimijuus
 Uudenkaupungin rauha
 varhaismoderni aika
 Venäjä
 veronkanto
 verotus
 Viipuri
 vuorovaikutus
 väitöskirja

Napoleonin roolin ja paikallisen väestön vastarinnan, ja aikalaisten hyvin muistamien tapahtumien yksinkertaistaminen rapautti teoksen uskottavuutta. Hyväksyttävämpänä Suomessa sitä vastoin pidettiin von Gerschaun kokonaistulkintaa, jonka mukaan Venäjään liittäminen vapautti Suomen jatkuvista sodista ja antoi maalle hallitsijan, joka piti aluetta arvossa.

Von Gerschaun historiatulkintoja selittää ja avartaa hänen vaiheikas sukutaustansa venäläisissä valtapiireissä. Hänen isänsä Ernst von Biron (1690–1772) oli ollut paitsi Kuurinmaan ja Semgallian herttua myös Venäjän keisarinna Annan kamarieherra ja rakastaja. Ernst von Biron kahmi Venäjän taloudellisia resursseja omiin käsiinsä, järjesteli niin kutsutun saksalaispuolueen keskushahmona keisarikunnan merkittävimpiin tehtäviin saksalaisia aatelisia ja vainosi vastustajiaan. *Bironovštšinaksi* nimetty aika sai ikävän jälkikaiun. Keisarinnan kuoleman jälkeen von Biron toimi hetken Venäjän sijaishallitsijana, kunnes upseerit ajoivat hänet Siperiaan sisäiseen maanpakoon. Lyhytaikainen, henkisesti epävakaa keisari Pietari III palautti von Bironille Kuurinmaan ja Semgallian herttuan arvon vuonna 1762. Venäjän vahvassa vaikutuspiirissä ollut herttuakunta kuului tuolloin Puola-Liettuaan.

Suomen historiateoksen kirjoittaja Peter von Gerschau syntyi vuonna 1779 Ernst von Bironin pojan, Kuurinmaan ja Semgallian herttuan Peter von Bironin (1724–1800) tunnustettuna aviottomana – ja ainoana – poikana Behnenin kartanossa nykyisen Latvian alueella. Pojan varhaislapsuudessa kuolleen äidin, Agnes von Derschaun (1749–1783), suku kuului preussilaiseen sotilasaateliin. Äiti ei avioitunut kahdesti eronneen ja väkivaltaiseksi tiedetyn Peter von Bironin kanssa, vaan Peter von Biron vihittiin poikansa syntymävuonna kolmanteen avioliittoon aivan toisen morsiamen kanssa.

Maalaus Peter von Bironista vuodelta 1781. Kuva: Wikimedia Commons.

Vuonna 1795 isä Peter von Biron luovutti Puolan kolmannen jaon yhteydessä herttuakuntansa Venäjälle merkittävää rahakorvausta vastaan. Varoilla hän hankki huomattavia kiinteistöjä Berliinistä: palatsin Unter den Lindenin varrelta ja myöhemmin linnan nykyiseltä Tierparkin alueelta.

Luultavasti äidin sukuperintö vaikutti silti enemmän siihen, että Berliini oli myös nuoren Peter von Gerschaun koulukaupunki, jonka sotilasakatemiaan tämä kirjoittautui 13-vuotiaana tullakseen husaariupseeriksi. 1790-luvun lopulta von Gerschau toimi Preussin armeijassa ja taisteli neljännen liittokunnan sodassa 1806–1807 Napoleonin joukkoja vastaan. Kun Preussin joukot kotiutettiin tappiollisen Ratkaun taistelun jälkeen, sukujen entisillä tiluksilla Venäjän Kuurinmaalla ei ollut enää annettavaa von Gerschaulle, vaan hän hakeutui Venäjän keisarikunnan pääkaupunkiin Pietariin. Keisari Aleksanteri I:n alkuvuosien Venäjällä tarjoutui monenlaisia työtaluisuuksia baltiansaksalaiselle keski- ja yläluokalle, jolle imperiumin vakaat olot loivat tulevaisuudenuskoa läntisen Euroopan sotakaaosta vasten.

Peter von Gerschau ei joutunut kantamaan Venäjällä *bironovštšinan* taakkaa eikä tiedetä, kuinka laajasti hänen värikästä sukuhistoriaansa ylipäättään tunnistettiin. Von Gerschaulle

myönnettiin Pietarissa majurin sotilasarvoa vastannut kollegiasessorin rankiasema, ja vuonna 1810 hän sai Viipurista kuvernementtihallinnon metsätarkastajan (ylimetsänhoitajan) viran. Hän hankki kasvavalle perheelleen Viipurista asuintalon (myöh. Karjaportinkatu 5, mallinnettu VirtuaaliViipuri-sivustolla: [linkki](#)), toimi aktiivisesti kaupungin saksankielisissä seurapiireissä ja ystävystyi muun muassa Monrepos'n kartanonisännän, kreivin, runoilijan ja akateemikon Ludwig Heinrich von Nicolayn (1737–1820) kanssa.

Viipuri oli venäläisen Viipurin (Suomen) kuvernementin pääkaupunki, kunnes Vanha Suomi liitettiin Viipurin lääninä Suomen suuriruhtinaskuntaan vuoden 1812 alussa. Muutos päätti seudun saksankielisen kulttuurin voimakkaan nousukauden. Useimmat vanhan hallinnon edustajat erotettiin viroistaan. Läntisemmästä Suomesta lähetettyjä, Ruotsin ajan perintöä vaalineita ja Vanhan Suomen oloihin ja lähimenneisyyteen alentuvasti suhtautuneita uusia virkamiehiä katsottiin Viipurin läänissä karsaasti.

Von Gerschau selvisi vaihdoksesta ongelmitta, sillä hän säilytti entisen virkansa vuosien ajan eikä muistellut aikaa pahalla myöhemminkään. Ylimetsänhoitajaan luottivat myös muut paikalliset tahot: von Gerschau sai huolehtiakseen esimerkiksi Napoleonin Moskovan-retken aikana kannakselaisilta kerätyistä puolustusvaroista. Rauhan tultua hän oli perustamassa Viipurin tanssiseuraa.

Vanhan Suomen metsänhoito siirtyi suoraan Suomen kenraalikuvernöörin valvontaan, kunnes alan virasto lakkautettiin vuonna 1816. Monista Vanhan Suomen ajan virkamiehistä poiketen von Gerschau oli Suomen ja Venäjänkin hallinnon suosiossa: upseeritaustainen Viipurin läänin maaherra Carl Johan Stiernvall luonnehti von Gerschaut arvostetuksi älyn ja kunnianmieheksi seudun muutoin moititulla metsäälällä. Yhtä lailla von Gerschaut arvosti Suomen suuriruhtinaskunnan kenraalikuvernööri Fabian Steinheil, johon hänellä oli ylimetsänhoitajana ja virastonsa johtajana suora kontakti vuosina 1812–1816. Miehillä oli baltiansaksalaisina upseereina yhteisiä kiinnekohtia, sillä molemmat olivat taistelleet liittolaisina Itä-Preussin kentillä Napoleonin joukkoja vastaan.

Vuonna 1814 von Gerschau nousi venäläisessä rankiasteikoissa kuudenteen luokkaan eli kollegineuvokseksi. Se vastasi everstin sotilasarvoa ja loi lupauksia uranoususta. Odotetun lunastuksen aika koitti pian, vaikka kariutui saman tien. Kun Viipurin läänin maaherra Stiernvall menehtyi äkillisesti vuonna 1815, Steinheil ehdotti seuraajaksi Peter von Gerschaut. Keisari Aleksanteri I kuitenkin epäsi nimityksen puuttuvan Suomen kansalaisuuden takia.

Von Gerschaulle myönnettiin metsähallinnon lakkauttamisen myötä kolmevuotinen eläke, jonka aikana hän kaavaili kirjoittavansa arvovaltaisten (nimeämättä jääneiden) apuvoimien tuella laajan tilastollisen esityksen Suomen suuriruhtinaskunnasta. Hanketta hidastivat uudet tehtävät ulkomaanhallinnossa. Von Gerschau nimitettiin vuonna 1816 karanteeniagentiksi Tanskaan Nyborgiin, josta hän eteni Kööpenhaminaan diplomaatin uralle. Vuonna 1823 hänet nimitettiin Venäjän Tanskan-pääkonsuliksi, ja rankiasemaltaan hän nousi vielä valtioneuvokseksi. Tanskasta käsin hän vaali edelleen yhteyksiään suomalaisiin: muun ohessa hän välitti kirjoja ja kirjeitä Venäjällä matkustaneen etnologi A. J. Sjögrenin ja tanskalaisen suomalais-ugrilaisten kielten tutkijan Rasmus Raskin kesken. Tanskasta käsin von Gerschau ehti kirjoittaa ja julkaista Suomen historian ja painattaa vävynsä kannustamana vanhan käsikirjoituksensa Monrepos'n isäntä Nicolayn muistoksi (julk. Hampurissa 1834). Tilastollinen tietoteos Suomesta sen sijaan jäi valmistumatta.

Maalaus Peter von Gerschausta vuodelta 1807. Kuva: Wikimedia Commons.

Peter von Gerschaun aristokraattiset suku- ja ystäväverkot sekä ristiriitainen sukutausta selittävät hänen näkökulmiaan Suomen historiaan. Tulkinnan myötäsukaisuus valtapiireille avautuu sitäkin inhimillisempänä, kun kirjoittajan asemoi vihatun sijaiskeisarin pojanpojaksi, joka oli tullut melko hiljattain Venäjälle hakeutuakseen tappiollisen sodan myötä siviiliuralle. Historiateos vahvisti hänen paikkansa venäläisessä suosikkijärjestelmässä. Suomen asukkaiden omista lähtökohdista ponnistavan lähestymistavan sijaan seutu jäi von Gerschaun teoksessa kilpailevien valtapiirien heittopussin asemaan. Kenties upseerilta niin ikään puuttuivat kosketukset saksalaisen myöhäisvalistuksen ja varhaisromantiikan aatteisiin, joita esimerkiksi saksalaiset lehtorit vaalivat Viipurin kymnaasissa 1810-luvun taitteen molemmin puolin. Von Gerschau ei viitannut historiateoksessaan opettajien Suomea käsitteleviin teksteihin, joista osa oli julkaistu pietarilaisessa *Ruthenia*-lehdessä.

Myös ohueksi jäänyt yhteys Suomen suuriruhtinaskunnan läntisempiin osiin tekee ymmärrettäväksi teoksen Suomessa vieroksuuttuja painotuksia. Vanhaan Suomeen asettunut kosmopoliitti näki Suomen vaiheet erilaisessa perspektiivissä kuin oppineet Ruotsin alamaiset Turussa ja Ruotsin Etu-Pommerissa, joissa Suomen historiaa oli aiemmin pääasiallisesti kirjoitettu. Idästä käsin oli itsestään selvää kuvata menneisyys vakiintuneeseen tapaan keisarille lojaalista näkökulmasta, mutta lisäksi tarkastella Vanhan Suomen vaiheita tasavertaisesti muun suuriruhtinaskunnan kanssa. Läntisessä Suomessa tällaisilta tulkinnoilta puuttui perinnettä tai kaikupohjaa. Saksankielisessä *Wiburgs Wochenblattissa* entisen paikallisen merkkimiehen teosta sitä vastoin referoitiin asiallisessa hengessä vuonna 1823 ilmestyneessä kirjoitussarjassa.

Versuch über die Geschichte des Grossfürstentums Finnland -teoksen on katsottu jääneen merkityksettömäksi, koska se ei täyttänyt aikansa historian tutkimuksen kriteereitä asenteellisuutensa ja puutteellisen tieto- ja lähdepohjansa takia. Erilaisten jäämistöhuutokauppojen luettelot osoittavat silti, että monet suomalaiset oppineet ja lukuseurat olivat hankineet teoksen hyllynsä – ja esimerkiksi Pietarin tiedeakatemia akateemikoksi noussut A. J. Sjögren ja ulkomaalaiset auktorit myös viittasivat teokseen. Todennäköisesti kirja saavutti tavoiteltua yleisöä myös Venäjällä. Sitä vastoin Suomessa teos muistettiin suomalaiskansallisten näkökulmien vahvistuttua 1800-luvun puolivälin jälkeen enää historiallisena kuriositeettina. 1900-luvun taitteessa Suomen johtaville historioitsijoille tuli yllätyksenä, että von Gerschau oli ylipäättään tehnyt arvostettua uraa Suomessa.

Oli odotettavaa, että von Gerschaun historiaesitys provosoi Rühnsin kömpelönä vastakirjana esiin sitä opponoivia tulkintoja. Näin kävikin: Ruotsiin karkotettu Turun romantiikan ajan ylioppilasaktiivi A. I. Arwidsson piti *Versuch über die Geschichte des Grossfürstentums Finnland* jo tuoreeltaan äärimmäisen yksinkertaisena, ja sai kirjasta pontimen laatia Rühnsin historiateoksesta ajantasainen laitos, jossa von Gerschaun venäjämieliset tulkinnat kiistettiin. Arwidssonin historiateoksen (1827) levittäminen kiellettiin Suomessa. Venäläisiä lähteitä hyödyntävälle historiankirjoitukselle oli Suomessa silti tarvetta, ja alkava traditio sai osaavia jatkajia suomalaisten piirissä. Taitavimmin Venäjän ja Ruotsin historiankirjoituksen perinteitä

yhdistivät ja rikastivat viimeiset Vanhan Suomen ajalla syntyneet tutkijat, Matthias Akiander (1802–1872) ja Gabriel Rein (1800–1867), jotka nousivat merkittäviin akateemisiin asemiin 1830-luvulla.

FT, dosentti Anu Koskivirta, tutkija, Jyväskylän yliopisto, historian ja etnologian laitos / Suomen Kulttuurirahasto

Lähteet

Aus Gerschau's Versuch über die Geschichte des Grossfürstentums Finnland (1821). *Wiburgs Wochenblatt*, nrot 13, 18 ja 23, 29.3., 3.5. ja 7.6. 1823.

Catteau-Calleville, J. V. "Ansichten uber Finnland". *Europäische Annalen 1814*, 246–256.

von Gerschau, Peter, *Aus dem Leben des Freiherrn Heinrich Ludwig von Nicolay*. Perthes & Besser 1834.

von Gerschau, Peter, *Versuch über die Geschichte des Grossfürstenthums Finnland*. 1821.

Recencion (A. J. Hipping). Peter von Gerschau: Versuch über die Geschichte des Grossfürstentums Finnland. *Åbo Tidningar* nrot 89–92, 1821.

Rasmus Rasks korrespondens med språkforskare i Finland. Utgiven av Esko Häkli. Kansalliskirjasto 2017.

Rühs, Friedrich,

- 'IV Vermischte Nachrichten' – Geographisch-statistische Nachrichten von Finnland, Gesammelt von Fr. Rühs, *Allgemeine Geographische Ephemeriden: IX. Bds. Sechstes Stück. Junius 1802*. Verlage des Industrie-Comptoirs 1802, 562–567.

- *Finland und seine Bewohner*. Georg Joachim Göschen 1809.

- *Finland och dess invånare. Första Delen*. Olof Grahn 1811.

- *Finland och dess invånare. Andra och tredje delen*. Strinnholm och Häggström 1813.

- *Finland en de Finnen*. Steenbergen van Goor 1815.

- *Finland och dess invånare, öfversättning, andra upplagan, tillökt och omarbetad af A.I. Arwidsson*. Johan Hörberg 1827.

Sanomalehdet, lähde <https://digi.kansalliskirjasto.fi>, hakusana "Gerschau".

Sjögren, A. J. *Allmänna Ephemerider. Dagböckerna 1806–1855*. Utgivna av Mikael Branch, Esko Häkli & Marja Leinonen. Nationalbiblioteket 2020.

Suomen Historiallisen Seuran pöytäkirjat: 4 p:stä jouluk. 1900 – 9 p:ään marrask. 1902. SHS 1902.

Ur anteckningar om Wiborgs landshövdingar 1812–1819. *Wiborgs Nyheter* nro 94, 24.4.1901.

Kirjallisuus

Engman, Max, *Pitkät jäähyväiset. Suomi Ruotsin ja Venäjän välissä vuoden 1809 jälkeen*. WSOY 2009.

Гершай Пётр Петрович (Gerschau, Pjotr Petrovitsh) (1779–1852). *Наполеон и Революция*.

Kalleinen, Kristiina, Steinheil, Fabian. *Kansallisbiografia-verkkójulkaisu*. Studia Biographica 4. SKS 2007.

Kallio, O. A., *Viipurin läänin järjestämisestä muun Suomen yhteyteen*. Weilin & Göös 1901.

Klinge, Matti, *Suomalainen ja eurooppalainen menneisyys — historiankirjoitus ja historiakulttuuri keisariaikana*. SKS 2010.

Knapas, Rainer, *Monrepos – Ranskalaisen kulttuurin pohjoinen keidas*. SKS 2008.

Knapas, Rainer, Opinkäynti ja kulttuurielämä 1800-luvun alun Vanhassa Suomessa. Teoksessa *Vanhan Suomen aika. Viipurin läänin historia 4*, toim. Yrjö Kaukiainen, Risto Marjomaa & Jouko Nurmiainen. Karjalan kirjapaino 2013, 440–446.

Koskivirta, Anu, Saksalainen sivistys, suomalainen kansa: kirjallisuus, kotiseutu ja kansankieli 1800-luvun alun Viipurin koulumaailmassa. *Kuvaukset, mielikuvat, identiteetit. Viipurin kulttuurihistoriaa 1710–1840*, toim. Piia Einonen & Antti Räihä. Viipurin Suomalainen Kirjallisuusseura 2018, 193–242.

Lipski, Alexander, A Re-Examination of the ‘Dark Era’ of Anna Ioannovna. *American Slavic and East European Review* 15, no. 4 (1956): 477–88.

Mustelin, Olof, *Studier i finländsk historieforskning 1809–1865*. SLS 1957.

Niitemaa, Vilho & Kalervo Hovi, *Baltian historia*. Tammi 1991.

Tommila, Päiviö, *Suomen historiankirjoitus. Tutkimuksen historia*. WSOY 1989.

Paaskoski, Jyrki, Epäluuloinen Paavali I. *Vanhan Suomen aika. Viipurin läänin historia 4*, toim. Yrjö Kaukiainen, Risto Marjomaa & Jouko Nurmiainen. Karjalan kirjapaino 2013, 416–437.

Päivärinta, Katri, *Suomi muinoin ja nyt: Friedrich Rühsin ja A. I. Arwidssonin näkemyksiä 1800-luvun alkuvuosikymmeniltä teoksessa Suomi ja sen asukkaat*. Yleisen historian painamaton pro gradu -tutkielma, Jyväskylän yliopisto 2008.

Rauhala, K. W., *Suomen keskushallinnon järjestämisestä vuosina 1808–1817 1–2: Ylimmät virkakunnat 1808–1812; Ylimmät virkakunnat 1812–1817*. SHS 1910.

Räihä, Antti, Vanha Suomi ja yhdenmukainen suuriruhtinaskunta? Lähentyminen Venäjään ja venäläisyyden kitkeminen 1800-luvun alkupuolen Suomessa. *Suomen sodan jälkeen: 1800-luvun alun yhteiskuntahistoria*, toim. Piia Einonen & Miikka Voutilainen. Vastapaino 2020, 125–151.

Sarviaho, Samu, *Ikuinen rauha: vuoden 1323 Pähkinäsaaren rauha suomalaisessa historian tutkimuksessa ja historiakulttuurissa 1800- ja 1900-luvuilla*. Oulun yliopisto 2017.

Teerijoki, Ilkka, Stjernvall, Carl Johan. *Kansallisbiografia*-verkkojulkaisu. Studia Biographica 4. SKS 2001.

Venäjän historia, toimittanut Heikki Kirkinen. Otava 1986 [2004].

Vilkuna, K. H. J., Suomen kansan kärsimyshistoria 1810–1900. *Suomen sodan jälkeen: 1800-luvun alun yhteiskuntahistoria*, toim. Piia Einonen & Miikka Voutilainen. Vastapaino 2020, 43–66.

Wassholm, Johanna, *Svenskt, finskt och ryskt: nationens, språkets och historiens dimensioner hos E. G. Ehrström 1808–1835*. Åbo Akademi 2008.

Pvm. 10.1.22

Tunnisteet: 1800-luku, baltiansaksalaiset, henkilöhistoria, historiografia, Kuurinmaa, Suomen historiankirjoitus, Suomen suuriruhtinaskunta, Venäjä, Viipuri

Etusivu

Vanhempi viesti

Teema: Picture Window. Sisällön tarjoaa Blogger.